

DİYARBAKIR SUR İLÇESİ
ALİPAŞA VE LALEBEY MAHALLELERİ
İNSAN HAKLARI İHLALLERİ

GÖZLEM RAPORU

1986

İnsan Hakları Derneği
Diyarbakır Şubesi

Diyarbakır Tabip Odası

01 HAZİRAN 2017
DİYARBAKIR

OLAY ÖZETİ

Diyarbakır ili Merkez Sur ilçesinde bulunan AliPaşa ve Lalebey mahallelerinde, kentsel yeniden dönüşüm kapsamında tescilli yapıların dışında kalan 850'yi aşkın yapının yıkılması kararlaştırılmıştır. Ancak, evleri istimlak edilen hak sahiplerinin, mağduriyetlerinin karşılanmaması gerekçesiyle mahallelerden ayrılmayı reddettiği bilgisine ulaşılmış, buna karşın nisan ayının sonunda cami hoparlörlerinden evlerin boşaltılması yönünde anonslar yapıldığı öğrenilmiştir. Gelen tepkiler üzerine yıkım kararı bir süre ertelenmiş, ancak güvenlik güçlerinin nezaretinde 23 Mayıs 2017 tarihinde yıkımlara başlandığı ve gerçekleşen yıkım çalışmaları sırasında mahallelerin elektrik ve su şebekelerinde kesintiler yapıldığı basın yayın organlarında çıkan haberlerde yer almıştır. Bu nedenle mahalleden ayrılmayan hak sahiplerinin, hak ihlallerine maruz kaldığı yönünde iddialar gündeme gelmiştir.

HEYETİN OLUŞUMU ve AMACI

Mahallelerde bulunan yurttaşların maruz kaldığı beyan edilen ihlalleri yerinde incelemek ve tespitlerde bulunmak amacıyla, İnsan Hakları Derneği (İHD) Diyarbakır Şubesi ve Diyarbakır Tabip Odası üye ve yöneticileri tarafından 31 Mayıs 2017 tarihinde bir heyet oluşturulmuştur.

HEYET TARAFINDAN YAPILAN GÖRÜŞMELER VE İZLENİMLER

31 Mayıs 2017 tarihinde Saat 10.30 sularında Diyarbakır İli Sur İlçesi Alipaşa ve Lalebey Mahallelerine giden heyet, mahalle sakinleri ve mahalle muhtarı ile görüşmelerde bulunmuştur.

Yapılan görüşmelerde 2012 tarihinde Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi, TOKİ ve Çevre Şehircilik Bakanlığı arasında oluşturulan protokole dayanılarak bahsi geçen yerleşim birimlerinin kamulaştırıldığı bilgisi edinilmiştir. Yine Diyarbakır Valiliği tarafından da mahalle sakinlerine 2 hafta süre verildiği ve bu süre sonrasında evlerini tahliye etmeleri istenmiştir. Valilik tarafından bu süre içerisinde boşaltma işlemini gerçekleştiren mahalle sakinlerine eşyalarını nakletmek için ve 6 aylık kira yardımında bulunulacağı heyete aktarılan bilgiler arasında yer almıştır.

Her iki mahallede boşaltılmış evlerin yıkım işleminin, iş makinalarıyla sürdürüldüğü heyet tarafından gözlenmiştir. Diyarbakır Valiliği tarafından, evleri istimlak edilen hak sahiplerinin evlerin boşaltmaları ve mahalleden ayrılmaları amacıyla, 9 gündür (22 Mayıs tarihi itibarıyla) okul, cami gibi kamusal hizmet yerleri de dâhil olmak üzere tüm yaşam ve barınma alanlarının içme ve kullanma suyu şebekelerinin kesildiği heyetimiz tarafımızdan görülmüştür.

Mahalle muhtarlarıyla yapılan görüşmelerden edinilen bilgilere göre; her iki mahallede tahmin edilen binlerce insan yaşamaktadır. Su şebekelerinin kesik olması nedeniyle bidon, tanker, kap-kacak gibi taşıma araçlarıyla su sevkiyatının yapıldığı ve su ihtiyacının bu şekilde karşılanmaya çalışıldığı heyete iletilmiştir. Yine elektrik şebekelerinin kesik olduğu ve enerji ihtiyacının karşılanmasında zorluklar yaşandığı, akşam ve gece saatlerinde mum gibi ilkel araçlarla aydınlatma ihtiyaçlarını karşıladıkları bilgisi heyet ile paylaşılmıştır.

2016 Nüfus sayımı verilerine göre; Diyarbakır ili Merkez Sur ilçesinin nüfusu 116 bin 858'dir. Sur İlçesi Alipaşa Mahallesi nüfusu 2 bin 963, Lalebey Mahallesi nüfusu 2 bin 853'tür.

Mahalle sakinlerinin ile yapılan görüşmelerde ise; yıkım işlemleri sırasında güvenlik gerekçesiyle mahallede bulunan kolluk kuvvetleri tarafından; mahalle sakinlerinin tehdit,baskı ve taciz edildikleri, yine hakaretlere maruz kaldıkları iddiası heyete aktarılmıştır. Mahalleye tankerle taşınan içme ve kullanma suyu nedeniyle, özellik çocuk ve yaşlı kesimde ishal vakalarının arttığı bilgisi heyet ile paylaşılmıştır. Alipaşa Mahallesinde KOAH ve astım hastalıkları bulunan yaşlı bir kişinin, akşam saatlerinde gelişen nefes darlığı rahatsızlığına evde bulunan nebül cihazı ile müdahale edilemediği ve elektrik kesintieri olması nedeniyle kronik hastalığı olan sürekli ilaç kullanmakta olan hastaların ilaçların bozulduğu ve bundan kaynaklı maduriyet yaşadıkları bilgisi heyet ile paylaşılmıştır. Su kesintilerinin Alipaşa İlköğretim Okulu, Alipaşa Camisi ve Çakal Camisi gibi kamusal alanlarda da olduğu beyanı heyete aktarıldı. Ailelerin dile getirdiği “Bizler burada doğduk büyüydük, burda evledik, düğünümüzü taziyelerimizi burada yaptık, acılarımızı sevinçlerimizi burada, komşularımızla bir arada yaşadık. Kendi tarihimizde ve hatıralarımızdan asla kopmak istemiyoruz. Bizler insanca yaşamak istiyoruz. Onun için de yıkılan konutlarımız yerine tekrar yapılan konutlarda bize hakkımız olan konutumuzu verilmesini istiyoruz.”

Mahallelerde yapılan izlenim ve görüşmelerin ardından, Saat 14.15 sularında Diyarbakır Tabip Odası yöneticilerinden oluşan bir heyet, Diyarbakır Valisi Sayın Hüseyin Aksoy bir görüşmede bulunarak, heyetin izlenimleri hakkında bilgi paylaşımında bulunmuştur. İzlenimler sırasında mahalle sakinlerinin yaşadıkları sağlık sorunları ve mahalle sakinlerinin çözüm bulunması amacıyla heyetimize aktardıkları kimi talepler sözlü olarak iletmiştir.

SONUÇ

Heyetimiz tarafından yapılan görüşmelerden elde edindiğimiz izlenimler sonucu; acele kamulaştırılan taşınmaz malların mülk sahipleri tarafından boşaltılması istenmektedir. Boşaltılan evlerin de yıkım işlemleri devam ettiği görülmüştür. Mahalle sakinleri de, hakkında verilen “boşaltma ve yıkım kararı” hak sahiplerinin mağduriyetlerinin giderilememesi gerekçesiyle evlerini terk etmek istemedikleri anlaşılmıştır. Yetkililer tarafından, hak sahiplerinin mağduriyete ilişkin itirazlarının görmezden gelinerek değerlendirilmediği, aksine yıkım kararının uygulanabilmesi için hak sahiplerinin mahalleden zorla çıkarılmasına dair bir takım tebdirler alındığı tespitine varılmıştır. Alınan tebdirlerin yurttaşların yaşamsal nitelikte ihtiyaçlarının engellemesi şeklinde oluşturulduğu ve hayata geçirildiği, bu durumun da insan hakları ihlallerine yol açtığı kanaatine varılmıştır.

Heyet, söz konusu tebdirler arasında yer alan su ve elektrik kesintilerinin devam etmesi halinde, sağlık sorunlarının kısa sürede ortaya çıkmasını güçlü bir olasılık olarak görmekte ve sağlık sorunlarının güçlü salgın ishaller, salgın bitlenme gibi paraziter hastalıklar şeklinde gerçekleşebileceğini tahmin etmektedir.

TALEP VE ÖNERİLER

- ✓ Mahalle sakinlerinin talepleri dikkate alınmalıdır.
- ✓ Mahalle sakinleri, temel kamu hizmetlerinden mahrum bırakılmamalı ve bir an önce içme ve kullanma suyu ile elektrik hizmeti sağlanmalıdır.
- ✓ Yetkililer ve hak sahipleri arasında sorunun çözümü konusunda diyalog sağlanmalı, Sur’un tarihi dokusu ve demokratik yapısı korunarak yaşanan soruna acil olarak çözüm üretilmelidir.